

Tyrnävän kunta

Kotouttamisohjelma

2021–2024

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
2	KUNTASTRATEGIA JA LÄHTÖKOHDAT MAAHANMUUTTOTYÖLLE	4
	2.1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset.....	4
	2.2 Suomessa ja Tyrnävällä asuvat ulkomaalaiset	5
3	ALKUKARTOITUS JA KOTOUTUMISSUUNNITELMA.....	6
	3.1 Alkukartoitus	6
	3.2 Kotoutumissuunnitelma	6
4	SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	8
	4.1 Sosiaalipalvelut.....	8
	4.2 Terveyskeskuspalvelut	9
	4.3 lääkäiden palvelut.....	9
5	TYÖLLISYYSPALVELUT.....	10
	5.1 Kuntakokeilu ja toimintaympäristö maahanmuuttajapalveluissa	10
	5.2 Kielellinen tuki ja tulkkaus.....	11
6	SIVISTYS- JA HYVINVOINTI.....	12
	6.1 Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut	12
	6.2 Oppilashuolto.....	13
	6.3 Muu opetus.....	14
	6.3.1 Taiteen perusopetus.....	14
	6.3.2 Limingan seudun musiikkiopisto.....	14
	6.3.3 Lakeuden kansalaisopisto	14
	6.4 Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut.....	14
	6.4.1 Kirjasto	15
	6.4.2 Nuorisopalvelut.....	15
	6.4.3 Liikuntapalvelut.....	15
7	ASUMISPALVELUT.....	16
	7.1 Asumispalvelut Tyrnävällä	16
8	JÄRJESTÖJEN JA YHDISTYSTEN TOIMINTA.....	16
9	MONIALAINEN YHTEISTYÖ	17
	9.1 Te-palvelut.....	17
	9.2 Maistraatti	18
	9.3 Kela	19
	9.4 Poliisi	20

9.5 ELY.....	20
10 KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ.....	21
11 HYÖDYLLISIÄ SIVUSTOJA.....	23
LÄHTEET.....	24

1 JOHDANTO

Kansainvälisyys on osa arkeamme niin maaseudulla kuin kaupungissakin. Esimerkiksi oppilaitokset solmivat kansainvälisiä yhteistyösuhteita, yritykset kehittävät toimintaansa ja palveluita kansainvälisille markkinoille ja ihmiset liikkuvat entistä enemmän maasta ja kulttuurista toiseen. Monimuotoiseen ja yhdenvertaiseen yhteiskuntaan kuuluu monikulttuurillisuus, kansainvälisyys ja maahanmuutto (MSL, viitattu 13.11.2020).

Kotoutumislain (laki kotouttamisen edistämisestä 1386/2010) tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttajalle tulee tarjota kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluita, kuten suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä tietoa yhteiskunnasta, sen kulttuurista sekä työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksista erityisesti maassaolon alkuvaiheessa. Tavoitteena on, että laissa säädetyillä toimenpiteillä ja palveluilla edistetään maahanmuuttajien mahdollisuutta saavuttaa muun väestön kanssa tasavertainen asema yhteiskunnassa sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta. Kotoutumislain tarkoituksena on lisäksi edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Tavoitteena on, että laissa säädetyillä toimenpiteillä tuetaan maahanmuuttajien osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä kaksisuuntaista kotoutumista.

Kotoutumislakia sovelletaan henkilöihin, joilla on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Lain soveltamisala koskee myös EU:n ja Pohjoismaiden kansalaisia sekä heidän perheenjäseniään. Lakia ei kuitenkaan sovelleta henkilöön, jolla on Suomen kansalaisuus.

Oleskeluluvan statuksella ei myöskään ole lain soveltamisalan kannalta merkitystä, sillä myös tilapäisesti maahan muuttavilla henkilöillä, kuten opiskelijoilla ja tilapäisen oleskeluluvan työn perusteella saaneilla, on mahdollisuus saada laissa mainittuja toimenpiteitä ja palveluita (TEM, viitattu 9.10.2020). Erilaisista maahanmuuton tarinoista ja poluista voi lukea esimerkiksi Maaseudun sivistysliiton verkkojulkaisusta *Koti maalla*: <https://msl.fi/julkaisut/e-kirjat-ja-verkkojulkaisut/>. Hyvin kattavaa tietoa mm. oleskeluluvan tai turvapaikan hakemisesta sekä Suomen kansalaisuusasioista löytyy sivustolta: <https://migri.fi/haluan-hakea>.

Päävastuu kotoutumislain mukaisista kotouttamistoimenpiteistä on kunnilla ja työ- ja elinkeinotoimistoilla. Kunnan tai useamman kunnan on yhdessä laadittava kotouttamisohjelma (32§), jonka tavoitteena on edistää kotoutumista ja monialaista yhteistyötä. Ohjelma hyväksytään kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman

laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan. Kotouttamisohjelman laatimisesta vastaa Tyrnävällä sosiaali- ja terveystoimisto ja vastuhenkilönä on toiminut työ- ja elinkeinosuunnittelija. Kotouttamisohjelma on laadittu yhteistyönä seuraavien viranhaltijoiden toimesta: sosiaali- ja terveystoiminnan johtaja, sivistys- ja hyvinvointijohtaja, sosiaali- ja vammaispalveluiden palvelupäällikkö, sosiaalityöntekijä, palvelusihteeri (asuntoasiat) sekä työ- ja elinkeinosuunnittelija. Valmisteluprosessissa ovat olleet mukana kunnan eri toimialojen lisäksi järjestötoimijat sekä työharjoittelija.

2 KUNTASTRATEGIA JA LÄHTÖKOHDAT MAAHANMUUTTOTYÖLLE

Kuntalaki määrittelee kuntastrategian valtuuston päättämäksi kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteiksi (Kuntalaki 37 §). Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista sekä niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa otetaan huomioon:

- Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen
- Palveluiden järjestäminen ja tuottaminen
- Kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet
- Omistaja- ja henkilöstöpolitiikka
- Kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet
- Elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen

Tyrnävän kunnanvaltuusto hyväksyi [kuntastrategian](#) kokouksessaan 9.12.2019. Kuntastrategia valmisteltiin avoimessa yhteistyössä kunnan viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden ja kuntalaisten kanssa.

2.1 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

- Tyrnävän kunta on turvallinen koti jokaiselle ja kaikelle.
- Lähipalvelut, sivistys ja hyvinvointi, turvallinen ja sujuva arki sekä elinympäristön kehittäminen ovat kunnan toiminnan keskiössä.
- Kunta toimii aktiivisesti yhteistyössä sidosryhmien kanssa ja luo mahdollisuuksia elinkeinoelämän kehittämiselle.
- Kuntalaisten kuuleminen ja osallistuminen on osa toimintaamme.
- Tyrnävän kunnan toimintatavoissa korostuu asiakas- ja asukaslähtöisyys sekä laaja hyvinvointinäkökulma.

- Yhteistyö yli hallinto- ja kuntarajojen.
- Kestävyys, sekä tehtävien valintojen ympäristöllisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten kokonaisvaltainen huomioiminen, on toiminnan lähtökohta.
- Kunnan toiminnassa korostuu yksilöllisyys ja yhdenvertaisuus.
- Päätöksenteko on vastuullista ja päätöksenteon vaikuttavuutta arvioidaan pitkällä tähtäimellä.

Tyrnävällä kotouttamistyö on osa kunnan peruspalveluja. Kunnan peruspalveluja kehitetään yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti niin, että ne vastaavat myös maahanmuuttajien tarpeisiin. Kunnan tehtävänä on sen kaikkien asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Tehtävää toteutetaan kunnan kaikissa palveluissa kuten asumis-, koulutus-, työllisyys- sekä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Maahanmuuttotyön kehittämistä ja koordinoimisesta sekä yhteistyöstä paikallisten toimijoiden kanssa Tyrnävällä vastaa sosiaali- ja terveysosasto tehden yhteistyötä muiden toimialojen kanssa. Yhteistyöverkostoa laajennetaan tarpeen mukaan muista viranomais- ja yhteistyötahoista.

2.2 Suomessa ja Tyrnävällä asuvat ulkomaalaiset

Suomessa asui pysyvästi 267 629 ulkomaan kansalaista vuoden 2019 lopussa. Se oli 4,8 % koko väestöstä. Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi lähes 10 100 henkilöllä, eli 3,9 prosenttia edellisvuodesta. Pysyväisluonteisella asumisella tarkoitetaan yli vuoden kestävää oleskelua. Mukaan ei lasketa esimerkiksi kausityöntekijöitä, vaihto-opiskelijoita eikä turvapaikanhakijoita.

Vuoden 2019 lopussa Tyrnävän asukasluku oli 6 637. Suomenkielisiä asukkaita Tyrnävällä oli 6 577 (99,1 %). Saman vuoden lopussa ruotsinkielisten osuus Tyrnävän kunnan asukkaista oli 0,2 % (15 henkilöä). Ulkomaan kansalaisten osuus Tyrnävän kunnan asukkaista oli 0,4 % (26 henkilöä). Kunnassa oli yksi (1) saamenkielinen asukas. Ulkomailta syntyneitä henkilöitä oli 85 (1,3 %) ja ulkomaalaistaustaisia henkilöitä 36 (0,5 %).

Väestö kielen mukaan Tyrnävällä 31.12.2019:

Tyrnävä	
KIELET YHTEENSÄ	6 637
KOTIMAISET KIELET YHTEENSÄ	6 593
suomi	6 577
ruotsi	15
saame	1
VIERASKIELISET YHTEENSÄ	44

3 ALKUKARTOITUS JA KOTOUTUMISSUUNNITELMA

3.1 Alkukartoitus

Maahanmuuttajan saapuessa kuntaan toteutetaan alkukartoitus, jossa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien palvelujen ja toimenpiteiden tarve. Tätä varten alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat (Kotoutumislaki 9 §). Tyrnävällä alkukartoituksessa ovat mukana aikuissosiaalityöntekijä sekä työ- ja elinkeinosuunnittelija. Asiakkaan tarpeiden mukaisesti ympärille kerätään tarvittaessa monialainen- ja moniammatillinen verkosto. Tarvittaessa käytetään tulkkia.

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuta kuin tilapäistä toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai alkukartoitusta koskevasta pyynnöstä.

Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita toimenpiteitä (Kotoutumislaki 10 §).

3.2 Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan.

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Kotoutumissuunnitelman laatiminen käynnistetään viimeistään kahden viikon kuluttua alkukartoituksesta. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelma ja maahanmuuttajalle laaditut muut asiaan liittyvät suunnitelmat on sovittava yhteen. Kotoutumissuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä (Kotouttamislaki 11§, 13§).

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutussuunnitelmaan, jos hän on työtön työnhakija tai hän saa toimeentulotukea. Myös muulle maahanmuuttajalle voidaan laatia kotoutumissuunnitelma, jos hänen

arvioidaan alkukartoituksen perusteella sitä tarvitsevan kotoutumisen edistämiseksi (Kotouttamislaki 12§).

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi.

Kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti maahanmuuttajan omien tavoitteiden, työ- ja koulutushistorian sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Aikaa voidaan kuitenkin tarvittaessa pidentää enintään kahdella vuodella. Jos kotoutumissuunnitelmaa ei tilapäisesti voida toteuttaa esimerkiksi sairauden tai vanhempainvapaan vuoksi, voidaan aikaa pidentää vastaavasti (Kotouttamislaki 12§).

Työ- ja elinkeinotoimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä palveluista ja toimenpiteistä maahanmuuttajan kanssa. Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin. Maahanmuuttaja ohjataan hakeutumaan yksilöllistä tarvettaan vastaaviin toimenpiteisiin kuukauden kuluessa (Kotouttamislaki 14§).

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on tarvetta. Ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle alaikäiselle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Alaikäisen toivomukset ja mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon suunnitelman tarvetta arvioidessa ja suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden suunnitelmien kanssa (Kotouttamislaki 15§).

Kunta laatii perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Perheen kotoutumissuunnitelmassa kiinnitetään huomiota lapsen ja nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. Suunnitelma laaditaan monialaisena yhteistyönä ja sovitetaan yhteen perheenjäsenten yksilöllisten suunnitelmien kanssa (Kotouttamislaki 16§).

Kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston on aktiivisesti tarjottava maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelmaan liittyviä palveluja ja toimenpiteitä käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Maahanmuuttajan on noudatettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava säännöllisesti kotoutumissuunnitelmaan sisältyvään kieliopetukseen ja muihin suunnitelmassa sovittuihin palveluihin ja toimenpiteisiin. Kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston on seurattava kotoutumissuunnitelman

toteutumista ja tarkistettava se maahanmuuttajan palvelutarpeen mukaisesti, osapuolten sitä pyytäessä tai vähintään kerran vuodessa (Kotouttamislaki 17§, 18§).

Maahanmuuttajalle maksetaan kotoutumissuunnitelman ajalta työttömyysetuutta tai toimeentulotukea. Maahanmuuttajan oikeutta työttömyysetuuteen tai toimeentulotukeen voidaan rajoittaa, jos hän kieltäytyy osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa mainittuihin palveluihin tai toimenpiteisiin (Kotouttamislaki 19§, 17§).

Kotouttamiseen tarvitaan nykyistä monipuolisempia keinoja, jotta maahanmuuttajat integroituisivat työpaikan lisäksi nopeasti koko ympäröivään yhteiskuntaan, sosiaalisiin verkostoihin ja päätöksentekoon. Viranomaisten resurssit järjestää kotouttamista ovat etenkin maaseudulla olleet niin pienet, että maahanmuuttajille on jäänyt tilaa hengittää myös itse ja aikaa asettua rauhassa aloilleen. Toki kotouttamispalveluissa on myös puutteita, kuten kunnollisen kielikoulutuksen hankkiminen, joka on maaseudulla enimmäkseen haastavaa. Kotouttamistoimenpiteet tulee kohdistaa paitsi työperusteisiin maahanmuuttajiin, myös mukana muuttaviin perheenjäseniin (MSL, viitattu 20.11.2020).

4 SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

4.1 Sosiaalipalvelut

Tyrnävän kunnan sosiaalipalvelut pitävät sisällään sosiaalityön, lastenvalvojan, lastensuojelun, lapsiperheiden sosiaalityön, toimeentulotuen, vammaispalveluiden, kehitysvammahuollon, kuntouttavan työtoiminnan, päihde- ja mielenterveyskuntoutujien palveluohjauksen sekä sosiaalipäivystyksen palvelukokonaisuudet. Talous- ja velkaneuvonta järjestetään yhteistoiminta-alueella Raahen kaupungin talous- ja velkaneuvonnassa.

Sosiaalipalvelut ovat kaikkien kotikuntalain mukaisesti kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavissa. Maahanmuuttajien oikeudet eri etuisuuksiin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin kenellä tahansa kuntalaisella. Tasavertaisen palvelun takaamiseksi asiakastilanteessa käytetään tarvittaessa tulkkia. Etenkin alkuvaiheessa tämä on tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa. Sosiaalipalveluissa ammatillisella toiminnalla pyritään yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen. Toimintoina yksilö- ja perhekohtainen sosiaalityö, perhetyö, sosiaaliohjaus, psykososiaalinen tuki sekä kotouttamispalvelut pyrkivät vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin.

Sosiaalityöntekijä antaa tilanteessa alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan ja laatii alkukartoituksen/kotoutumissuunnitelman yhteistyössä TE-toimiston virkailijan kanssa. Tyrnävän kunnan työ- ja

elinkeinosuunnittelija on tarvittaessa työssä apuna. Työtä tehdään tarvittaessa monialaisissa verkostoissa yli hallintorajojen.

Tyrnävän kunnalla on aikuisille kaksi kuntouttavan työtoiminnan työpajaa, sekä nuorille oma paja. Lisäksi asiakas voi työllistyä palkkatuella kunnan yksiköihin. Nuorille järjestetään kesätyöpaikkoja ja nuoret voivat työllistyä myös kesäyrittäjäavustuksen avulla.

4.2 Terveyskeskuspalvelut

Terveyskeskuksella voi asioida niin sairauden hoidon kuin terveyden tilan seurannan vuoksi.

Terveyskeskuksella toimivat:

- Vastaanotto
- Suun terveydenhoidon yksikkö
- Äitiys- ja lastenneuvola
- Mielenterveyspalvelut, eli psykologin ja psykiatristen sairaanhoitajien vastaanotot
- Kuntoutusyksikkö, jossa toimivat fysioterapia ja puheterapia sekä
- Kouluterveydenhuolto, joka toimii sekä kouluilla että terveystieteiden keskuksessa.

Terveystieteiden keskus, vastaanoton ajanvaraus ja tiedustelut puh. 08 558 71323 sekä hammashoidon ajanvaraus puh. 08 558 71345

Aukioloajat:

maanantai–torstai klo 8–16

perjantai klo 8–15

Ilta- ja viikonloppupäivystys OYS: 08 315 2655

4.3 Iäkkäiden palvelut

Tyrnävän kunnassa kotoutumissuunnitelma laaditaan tarvittaessa myös iäkkäille maahanmuuttajille. Heidän kohdallaan huomioidaan henkilön ikä, henkinen vireys, fyysinen toimintakyky, lukutaito, aikaisempi kielitaito ja lähtömaan kulttuuri.

Ikäihmisille pyritään järjestämään kotoutumista tukevaa toimintaa esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden ja seurakunnan kanssa. Tyrnävällä toimii erittäin aktiivisia kyläyhdistyksiä kuten Murron kylätoimikunta, Markkuun kyläyhdistys, Temmeksen kyläyhdistys ja Kirkonkylän kylätoimikunta.

Ikäihmisten kotihoito -palvelu tukee iäkkäiden selviytymistä kotona mahdollisimman pitkään antamalla tukipalveluja, omaishoidon tukea sekä hoiva- ja hoitopalveluita.

5 TYÖLLISYYSPALVELUT

Hallitus on antanut 4.6.2020 valtioneuvoston esityksen laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista. Määräaikaisessa kokeilussa TE-toimistojen tehtäviä siirretään kunnille. Kokeilulla tarkastellaan kuntien tapoja tarjota työllisyyspalveluja ja sitä, miten palvelurakenteita voitaisiin parhaiten uudistaa. Työllisyysasteen nostaminen ja kuntien roolin vahvistaminen kuuluvat hallitusohjelmatavoitteisiin. Kuntakokeilu alkaa 1.3.2021 ja päättyy 30.6.2023. Kokeilua seurataan jatkuvan tilastoseurannan ja erillisen tutkimusperusteisen vaikuttavuusarvioinnin avulla. Hallitus linjaa työvoimapolitiikan pysyvistä palvelurakenteesta hallituskauden aikana.

Kokeilun kohderyhmään kuuluvat kaikki maahanmuuttajat, vieraskieliset, työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan. Lisäksi kaikki alle 30-vuotiaat kuuluvat kokeilun piiriin. Oulun seudun kuntakokeilussa (Oulu, Hailuoto, Il, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Tyrnävä) maahanmuuttajien palvelut tullaan järjestämään pääosin keskitetysti Oulun osaamiskeskuksessa. Oulun osaamiskeskus OSKE sijaitsee Business Asemalla Oulussa. Asiakkaaksi OSKEen maahanmuuttaja pääsee TE-toimiston ja maaliskuusta 2021 alkaen kuntakokeilun kautta. Ensimmäisenä edellytyksenä on, että maahanmuuttaja on kotouttamiskoulutuksen käynyt työtön työnhakija. OSKEssa kartoitetaan muun muassa kielitaito ja työelämävalmiudet. Henkilökohtaisten tavoitteiden mukaan maahanmuuttajalle tehdään joko koulutautumisen tai työllistymisen suunnitelma. Lisäksi OSKEsta ollaan aktiivisesti yhteyksissä maahanmuuttajan mahdolliseen työ- tai koulupaikkaan ja tuetaan häntä kohti päämäärää. Toimintaa ohjaa tieto siitä, että kotoutumiskoulutuksen jälkeen maahanmuuttaja ei pääse ilman apua kiinni työelämään (Mun Oulu, viitattu 13.11.2020).

5.1 Kuntakokeilu ja toimintaympäristö maahanmuuttajapalveluissa

Kokeilutoimiston/keskuksen tehtävänä on huolehtia työnhakijan

- haastattelusta
- palvelutarpeen arvioinnista (sisältäen osaamistarpeiden arviointi ja koulutustarpeen määrittäminen sekä arvio sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeellisuudesta)
- suunnitelman laatimisesta ja seurannasta
- työttömyysturvasta (osittain)

Kokeilutoimistot tarjoavat työnhakijalle

- työnvälitys-, tieto- ja neuvonta- sekä ammatinvalinta- ja uraohjauspalveluja
- kotoutumislain mukaisia TE-toimiston palveluita kotoutuja-asiakkaille

Kokeilutoimisto voi myös myöntää palkkatukea (pois lukien kunnan omat palkkatukipaikat) ja starttirahaa, järjestää työkokeiluja sekä ohjata työnhakijoita työvoimakoulutukseen ja

työnhakuvalmennuksiin sekä välittää tietoja avoimeksi ilmoitetuista työpaikoista sekä esitellä työnantajalle työnhakijoita, jotka ovat sopivia avoimeen työpaikkaan ja tehdä työnhakijoille työtarjouksia. ELY-keskukset vastaavat valmennusten ja koulutusten hankinnoista ja palveluhankinnat suunnitellaan yhteistyössä kuntien kanssa. Myös koulutusten ja valmennusten osalta määritellään kokeiluihin osallistuville kunnille kiintiöt.

TE-toimistojen tehtävät kuntakokeilualueilla ovat:

- työttömyysturva (osin)
- palkkatukipäätökset kuntiin
- työluvut
- työvoimapolitiittiset hankinnat
- työllisyyspolitiittiset avustukset
- TE-aspa/valtakunnalliset puhelinpalvelut (KEHA-keskus & TEM:n ja ELY-keskuksen oikeudellinen tuki: työllisyyden kuntakokeilun valtakunnallinen perehdytysmateriaali).

5.2 Kielellinen tuki ja tulkkaus

Kielilaki 6.6.2003/423 3. luku 18 §

Jos jollakulla on lain mukaan oikeus käyttää omaa kieltään, mutta viranomaisen kieli tai asian käsittelykieli on toinen, viranomaisen on järjestettävä maksuton tulkkaus, jollei se itse huolehdi tulkkauksesta tai jollei 2 momentista muuta johdu.

- Tulkkia tarvitaan, jos viranomaisella ja asiakkaalla ei ole yhteistä kieltä
- Viranomaisen on varmistettava, että asiakas ymmärtää viranomaisen antamat ohjeet (perustuu lakiin)
- Tulkin käyttö vahvistaa asiakkaan oikeusturvaa ja varmistaa asiakkaiden tasa-arvoisen aseman viranomaiseen nähden
- Alaikäistä lasta ei saa ikinä käyttää tulkkina
- Tulkkaus tapahtuu johtosääntöisesti paikan päällä tai puhelimitse (KEHA-keskus & TEM:n ja ELY-keskuksen oikeudellinen tuki: työllisyyden kuntakokeilun valtakunnallinen perehdytysmateriaali).

6 SIVISTYS- JA HYVINVOINTI

6.1 Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

Useat kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joihin Suomikin on sitoutunut, edellyttävät huolehtimaan lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista. Yksi Tyrnävän kunnan strategisista valinnoista on luoda mahdollisuus elinikäiselle oppimiselle.

Yksi varhaiskasvatuksen tavoitteista on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.

Varhaiskasvatus tukee lapsen kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa. Lasten kielellistä kehitystä tukee monipuolinen varhaiskasvatuksen kieliympäristö sekä yhteistyö huoltajien kanssa. Vastuu lasten oman äidinkielen tai omien äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on kuitenkin ensisijaisesti perheellä. Tarvittaessa huoltajien kanssa käytävissä keskusteluissa käytetään tulkkia, millä varmistetaan molemminpuolinen ymmärrys.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatus- tai esiopetus-suunnitelma. Suunnitelmia laadittaessa on tärkeää tuntea lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lisäksi laatimisessa otetaan huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta. Myös kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatuksen toimintaa ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tunnistetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä, tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä.

Tyrnävällä eri kieli- ja kulttuuriryhmien varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten perusteiden mukaisesti. Tyrnävällä eri kieli- ja kulttuuriryhmiä on vähän, kaikki varhaiskasvatuksessa olevat lapset ovat osana ryhmää niin varhaiskasvatuksessa kuin esiopetuksessakin. Ryhmissä opetellaan kieltä ja kulttuuria arkisissa tilanteissa sekä tuetaan lapsen kielenkehitystä vuorovaikutuksessa toisten lasten ja aikuisten kanssa. Perheiden eri kulttuureista ollaan kiinnostuneita ja ne huomioidaan varhaiskasvatuksen ja perheiden välisessä yhteistyössä.

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan toteutus ja painopisteet vaihtelevat varhaiskasvatuksen järjestäjän päätösten mukaan. Avointa varhaiskasvatustoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi leikki-puisto- tai kerhotoimintana. Toiminta on ohjattua ja tavoitteellista. Avoin varhaiskasvatustoiminta voi tarjota esimerkiksi ulkoilua, leikkiä sekä taide- ja liikuntakasvatusta. Lisäksi avoin varhaiskasvatustoiminta voi tarjota huoltajille ohjattua yhdessäoloa lasten kanssa sekä muita sosiaalisia kontakteja.

Avoimen toiminnan tulee olla suunniteltua, jotta varhaiskasvatustavoitteet voidaan ottaa huomioon. Tavoitteet tulee ottaa huomioon kattavammin ja laaja-alaisemmin, mitä säännöllisemmin ja useammin lapset toimintaan osallistuvat. Toiminnan luonteen mukaan tietyt tavoitteet voivat painottua muita enemmän.

Perusopetus luo pohjaa myöhemmälle opiskelulle, ammattiin ja työelämään. Maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tarvittavat valmiudet suomen kielessä ja kehittää oppimisvalmiuksia esiopetukseen tai perusopetukseen siirtymistä varten, sekä edistää oppilaiden tasapainoista kehitystä ja kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Opetuksen tavoitteena on lisäksi tukea ja edistää oppilaiden oman äidinkielen hallintaa ja oman kulttuurin tuntemusta. Opetuksen tavoitteet on tarkemmin määriteltävä valmistavan opetuksen yhteydessä oppilaan omassa opinto-ohjelmassa.

Perusopetukseen valmistavaa opetusta annetaan 6–10-vuotiaille vähintään 900 tuntia ja tätä vanhemmille vähintään 1000 tuntia. Opetukseen osallistuvalla on oikeus siirtyä esiopetukseen tai perusopetukseen jo ennen edellä todettujen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan esiopetusta tai perusopetusta. Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan esi- tai perusopetukseen, oppilaan ikätasoa vastaaviin opetusryhmiin oman opinto-ohjelman mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Integroinnin tavoitteena on edistää kotoutumista, opiskelunvalmiuksien ja suomen kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista.

6.2 Oppilashuolto

Maahanmuuttajataustaisella lapsella ja nuorella on oikeus koulun tarjoamiin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Näitä ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut. Oppilashuollossa huomioidaan lapsen ja nuoren sekä huoltajan kielitaito. Tarvittaessa käytetään tulkkia. Oppimisen ja koulunkäynnin tukea järjestetään tapauskohtaisesti lapsen ikä, yksilölliset tarpeet sekä kieli- ja kulttuuritausta huomioiden. Ohjauksella maahanmuuttajataustaisille nuorille pyritään luomaan tavoitteellinen koulupolku perusopetuksen kautta jatko-opintoihin.

6.3 Muu opetus

6.3.1 Taiteen perusopetus

Tyrnävän kunnassa tarjotaan taiteen perusopetusta. Oppilaspaikkoja on 12. Opintoihin otetaan 10 vuotta täyttäneitä oppilaita.

6.3.2. Limingan seudun musiikkiopisto

Limingan seudun musiikkiopiston ylläpitäjänä toimii Limingan kunta. Musiikkiopiston toimialueeseen kuuluvat sopimuskuntina Tyrnävän, Lumijoen ja Siikalatvan kunnat. Limingan kunnalla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä lupa järjestää musiikin ja tanssin taiteen perusopetusta. Opetus järjestetään opetussuunnitelman mukaisesti.

Musiikkiopiston päätoimipiste sijaitsee Limingassa, mutta musiikkiopisto järjestää opetusta pääsääntöisesti kunkin sijaintikunnan alueella. Tyrnävän kunnalla on 50 oppilaspaikkaa musiikkiopistossa. Lisätietoja: http://www.liminka.fi/sivu/fi/varhaiskasvatus_ ja_koulutus/musiikkiopiston_esittely/

6.3.3 Lakeuden kansalaisopisto

Lakeuden kansalaisopisto toimii Limingan, Lumijoen ja Tyrnävän kunnissa. Tyrnävällä tarjottiin 30 kurssia lukuvuonna 2020–2021 sisältäen myös lyhytkurssit. Koska samoja kursseja ei voida järjestää kaikissa opiston alueen kunnissa, opiskelijoiden toivotaan menevän mukaan myös naapurikunnissa järjestettävään opetukseen. Lisätietoja: <https://opistopalvelut.fi/liminka/index.php>

6.4 Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Tyrnävän kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tavoitteena on kuntalaisten henkisen ja sosiaalisen pääoman kasvattaminen ja osaltaan syrjäytymisen ehkäiseminen. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut tarjoavat laajasti harrastusmahdollisuuksia, joilla voidaan edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista. Tavoitteena on luoda edellytyksiä kaikille kunnassa asuville omaehtoiseen tekemiseen ja kokemiseen sekä itseilmaisuuksiin. Erityisesti nuorisopalveluiden toiminta-ajatuksena on erilaisuuden hyväksyminen kaikissa muodoissa. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluissa pyritään mahdollistamaan yhteisöllisyys niin tapahtumien, kurssien, luentojen kuin muiden kohtaamisten myötä niin maahanmuuttajille kuin muillekin kuntalaisille. Kulttuurikasvatustyötä tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen, koulujen ja kolmannen sektorin kanssa.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut pyrkivät myös erilaisin hankkein edistämään niin osallisuutta, yhteisöllisyyttä kuin kansainvälisyyttä ja kulttuurikasvatustakin eri kohderyhmissä. Paikallisten järjestöjen rooli vapaa-aikapalvelujen tuottajina tarjoaa maahanmuuttajille mahdollisuuden päästä mukaan järjestötoimintaan, joka on todettu hyväksi kotoutumisen edistäjäksi.

Vapaan sivistystyön palvelut tarjoavat maahanmuuttajille mahdollisuuden osallistua matalan kynnyksen koulutuksiin ja kursseille. Tavoitteena kansalaisopiston, musiikkiopiston ja taiteen perusopetuksen opinnoissa on itsensä kehittäminen, mutta myös kiinnittyminen lähiyhteisöön. Kurssitarjonnassa on paljon kädentaitoihin, hyvinvointiin ja suomalaiseen kulttuuriin liittyviä opintoja. Vapaaehtoinen ja vapaa-ajalla tapahtuva opiskelu voi parhaimmillaan edistää kotoutumista ja auttaa tutustumista oman paikkakunnan asukkaisiin.

6.4.1 Kirjasto

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedonhankintaan ja virkistykseen. Kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaidensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä, elokuvia ja e-aineistoja. Aineistoja on saatavilla myös eri kielillä. Kirjaston omaan koelmaan kuuluu suomenkielisen aineiston lisäksi englannin-, ranskan-, ruotsin-, saksan-, viron-, italian- ja venäjänkielistä aineistoa. Tämän lisäksi on mahdollisuus tilata Helsingin monikielisestä kirjastosta aineistoa muilla kielillä.

Monikielisen kirjaston tehtävänä on Suomessa asuvan vieraskielisen väestön kirjastopalvelujen tukeminen, yhteyksien solmiminen koti- ja ulkomaisiin yhteistyötahoihin, tiedotus ja neuvonta sekä aineiston hankinta yhteiskäyttöön sellaisilla kielillä, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän. Päävastuu ulkomaalaisväestön yleisistä kirjastopalveluista on kunnilla.

Selkokielliset kirjastonkäytön ohjeet eri kielillä hankitaan, kun tarve sellaisiin ilmenee.

6.4.2 Nuorisopalvelut

Tyrnävän kunnan nuorisotoimi tarjoaa lapsille ja nuorille turvallista tekemistä vapaa-ajalle. Kunnan nuorisotilat ovat syrjintävapaita alueita, joissa jokainen nuori otetaan vastaan omana itsenään. Nuorisotyön tavoitteena on kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukeminen. Nuorisotyö on ennaltaehkäisevää ja tukea tarjoavaa työtä.

Tyrnävän nuorisopalveluissa maahanmuuttajat otetaan huomioon tasavertaisesti. Maahanmuuttajille pyritään löytämään harrastusmahdollisuuksia ja tekemistä vapaa-ajalle. Sekä harrastustoiminnassa että nuorisotiloilla tasavertaisuus ja toisten kunnioittaminen ovat ydinasioita. Jokainen nuori pääsee taustoistaan riippumatta toteuttamaan itseään omien mielenkiintojensa mukaisesti.

6.4.3 Liikuntapalvelut

Tyrnävän kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia liikuntapaikkoja. He voivat osallistua kaikkiin liikuntatoimen järjestämiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin samalla tavalla kuin kantaväestökin. Lisäksi kunnassa toimii useita urheiluseuroja, yhdistyksiä ja yrityksiä, jotka järjestävät liikuntapalveluita.

7 ASUMISPALVELUT

Asumisen järjestäminen vaatii yhteistyötä eri tahojen kanssa (kunnan sekä vastaanottokeskuksen ja ELY-keskuksen kanssa):

- kunnan velvollisuutena on järjestää aina asunto kiintiöpakolaisille
- varattavissa asunnoissa tulisi olla
  1. perusvarustelu (vuoteet, liinavaatteet, perusastiat ja valaisimet) sekä
  2. ruokaa ja hygieniatarvikkeita muutamaksi päiväksi

Tärkeintä on varata tulijoille sopivat asunnot (koko ryhmää ei tulisi sijoittaa yhteen ja samaan taloon tai lähiöön). Vuokra- ja sähkö sopimukset tehdään alussa kunnan omiin nimiin ja ne siirretään myöhemmin varsinaisten haltijoidensa nimiin. Valtiolta on mahdollista saada korvausta ajalta, jonka kunta on joutunut pitämään asuntoa varattuna kiintiöpakolaisille.

Ruokahuollon järjestämisessä on paljon kuntakohtaisia eroja. Etukäteen olisi hyvä sopia, tehdäänkö sopimus kaupan kanssa peruspaketista vai vastaako sosiaalitoimisto asunnon varustelusta osto- ja kierrätystavaroilla paikkakunnan järjestöjen avulla.

7.1 Asumispalvelut Tyrnävällä

Tyrnävän kunnalla on vuokra-asuntoja kirkonkylällä, Temmeksellä ja Murrossa. Asunnot ovat pääasiassa rivitaloasuntoja.

Hakemukset Tyrnävän kunnan vuokra-asuntoihin palautetaan osoitteella:

Tyrnävän kunta, asuntoasiat
Kunnankuja 4, 91800 Tyrnävä

tai sähköpostitse: kunta@tyrnava.fi

Tiedustelut vapaista vuokra-asunnoista ottaa vastaan palvelusihteerini (p. 050 316 8791, etunimi.sukunimi@tyrnava.fi).

8 JÄRJESTÖJEN JA YHDISTYSTEN TOIMINTA

Onnistuneen kotoutumisen edellytyksiä maahanmuuttajien näkökulmasta ovat myös epäformaalit väylät, kuten mielekäs vapaa-aika ja sosiaaliset suhteet ja -verkot. Erityisesti ikäihmisten, lasten, nuorten ja kotiäitien kohdalla epäformaalit kotoutumisen väylät ovat merkityksellisiä onnistuneessa kotoutumisessa. Nämä ns. epäformaalit kotoutumisen väylät nähdään usein kolmannen sektorin tehtäväkenttään kuuluvina alueina. Epäformaaleiden ja formaaleiden väylien, kuten sosiaalisten suhteiden ja työllistymisen, välillä on selvä yhteys. Sosiaaliset suhteet ja verkot muodostavat

yhden suurimmista työnvälityskanavista niin valtaväestöön kuin maahan muuttaviinkin kuuluville yksilöille (MSL, viitattu 20.11.2020).

Tyrnävällä toimii Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan (24.2.2020) 80 rekisteröityä yhdistystä. Yhdistykset toimivat kunnan kumppanina hyvinvoinnin- ja terveydenedistämässä. Yhdistykset järjestävät kuntalaisille mm. kerho- ja vertaistoimintaa, liikuntapalveluja, kulttuuritoimintaa, tapahtumia ja tilaisuuksia ja tukevat näin kuntalaisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Tyrnävän liikuntatarjonnassa 3. sektorin toimijoilla on tärkeä tuottajan rooli samoin kuin alan yrittäjillä. Liikuntatoimi tekee yhteistyötä sidosryhmien kanssa järjestämällä urheilukouluja, erilaisia tapahtumia, pelivuoroja ja seuratapaamisia sekä ohjattua liikuntaa. Liikuntatarjontakalenteri löytyy osoitteesta: <https://www.tyrnava.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/liikuntapalvelut/liikuntatarjontakalenterit.html>

9 MONIALAINEN YHTEISTYÖ

9.1 Te-palvelut

Tyrnävän lähin työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) sijaitsee Oulussa osoitteessa Uusikatu 52 (1. kerros), 90100 Oulu. Henkilöasiakkaiden puhelinpalvelu: 0295 025 500. Asiakaspalvelu palvelee arkisin klo 9–16.

Työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimiston) osuus maahanmuuttajien kotoutumisessa on merkittävä. Sen kautta maahanmuuttajat voivat hakeutua työhön, koulutuksiin, työelämävalmennukseen, työharjoitteluun tai kuntouttaviin toimenpiteisiin. Alle kolme vuotta Suomessa asuneet maahanmuuttajat kuuluvat kotouttamislain piiriin. Kun maahanmuuttaja on ilmoittautunut TE-toimistoon työttömäksi työnhakijaksi, hänelle luodaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Ensisijaisena tavoitteena on saavuttaa riittävä suomen kielen taito sekä tutustuttaa maahanmuuttaja suomalaiseen yhteiskuntaan. Työ- ja elinkeinotoimisto on merkittävä yhteistyökumppani kotoutumisen aikana. Yleensä moniammatillista yhteistyötä tehdään muun muassa kunnan sosiaalipalveluiden kanssa. 1.3.2021 alkaen, kaikki maahanmuuttajat, vieraskieliset, työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, kuuluvat kuntakokeilujen piiriin.

Asiakasprosessi TE-palveluissa

1. Asiakas ilmoittautuu työnhakijaksi joko paperilomakkeella tai sähköisessä asiointipalvelussa.
2. Rekisteröidään tiedot ja varataan aika alkukartoitukseen ja 1. kotoutumissuunnitelman laatimiseen. Käsittelyaika on 2 viikkoa. Tulkkipalvelut ovat käytettävissä.

3. Tavataan asiakas joko kasvokkain tai Skypen välityksellä, tehdään alkukartoitus ja laaditaan 1. kotoutumissuunnitelma.
4. Varataan asiakkaalle paikka Koulutusportissa ja kutsustaan asiakas suomen kielen taitotason alkukartoitukseen. Kielitason alkukartoituksia on tällä hetkellä vain Oulussa. Toteutettu myös Raahessa ja Kuusamossa.
5. Testitulosten saavuttua asiakkaalle varataan paikka soveltuvaan koulutukseen/muuhun palveluun tai ehdotetaan opiskelijaksi Koulutusportissa esimerkiksi aikuisten perusopetuksen lukutaitovaiheeseen tai aikuisten perusasteelle.
6. Jos alkukartoituksessa tulee ilmi jotain erityistä, esimerkiksi arjenhallinnan tai terveydellisiä haasteita, haastatellaan asiakasta tarkemmin verkostossa (sosiaalipuolen, terveydenhuollon, kuntoutuksen tms. edustaja mukana verkostoneuvottelussa) ja tarkistetaan palvelutarve ja asiakkaalle soveltuvat palvelut.
7. Jos kielitaidon alkukartoituksia ei toteuteta (esim. maakunnissa), kotoutumisasiantuntija arvioi kielitaidon ensimmäisen tapaamisen yhteydessä ja ehdottaa asiakasta soveltuvaan koulutukseen opiskelijaksi Koulutusportin kautta/laittaa hänet Koulutusportissa jonottamaan soveltuvaan koulutukseen (TE-palvelut).

9.2 Maistraatti

Tyrnävä kuuluu Pohjois-Pohjanmaan maistraattiin. Lähin toimipiste sijaitsee Oulussa osoitteessa Isokatu 4, 90100 Oulu. Asiakaspalvelu palvelee ma-pe klo 9.00–16.15.

Suomessa asuva ulkomaan kansalainen saa henkilötunnuksen, kun hänet rekisteröidään väestötietojärjestelmään. Henkilötunnusta käytetään erityisesti viranomaisten toiminnassa ja tietojärjestelmissä, mutta myös yksityisellä sektorilla. Jotta henkilö voi asua ja toimia suomalaisessa yhteiskunnassa, hän tarvitsee yleensä henkilötunnuksen. Seuraavat tiedot rekisteröidään aina:

- nimet, syntymäaika ja sukupuoli
- kansalaisuus ja äidinkieli
- osoite Suomessa

Lisäksi voidaan rekisteröidä muun muassa seuraavia tietoja:

- syntymäpaikka
- lapset
- vanhemmat
- puoliso
- Kotikunta: Jos maahanmuuttaja asuu Suomessa, hän voi tietyin edellytyksin saada Suomesta kotikunnan. Kotikunta ja siihen liittyvä vakinainen asuinosoite tallennetaan myös

väestötietojärjestelmään. Jos maahanmuuttaja ei saa kotikuntaa, asuinosoite merkitään väestötietojärjestelmään tilapäisenä. Lisätietoa: <https://dvv.fi/henkiloasiakkaat>

9.3 Kela

Kela päättää, onko maahanmuuttajalla oikeus esimerkiksi työttömyysetuuden tai toimeentulotukeen kotoutumisen tai kotoutumissuunnitelman ajalta.

Kela arvioi etuutta hakiessa, asuuko maahanmuuttaja Suomessa vakinaisesti tai voiko hän saada oikeuden Kelan etuuksiin työskentelyn perusteella. Asumista koskevaan arvioon vaikuttaa esimerkiksi se, onko kyseessä paluumuutto, pidempiaikainen työskentely Suomessa tai läheinen perhesuhde Suomessa jo asuvan henkilön kanssa. Kela voi pitää asumista vakituisena myös silloin, jos maahanmuuttaja on oleskellut Suomessa aiemmin jo 1 vuoden ajan.

Maahanmuuttajalla täytyy olla oleskelulupa, jonka hän on velvollinen hankkimaan. Luvan myöntää Maahanmuuttovirasto. Jos Suomeen muuttava on EU- tai Eta-maan tai Sveitsin kansalainen, ei oleskelulupaa tarvita. Jos maahanmuuttaja oleskelee Suomessa yli 3 kuukautta, on Maahanmuuttoviraston toimipisteessä rekisteröidyttävä 3 kuukauden kuluessa maahantulopäivästä.

Kelan etuuksia ja Kela-korttia voi hakea [Kelan asiointipalvelussa](#). Jos Suomeen muuttanut ei ole hakenut aiemmin etuuksia tai Kela-korttia, etuus- tai Kela-korttihakemuksen lisäksi täytyy tehdä ilmoitus Suomeen muutosta. Maahanmuuttaja saa etuutta koskevan kirjallisen päätöksen, joka lähetetään hänen ilmoittamaan osoitteeseen. Jos muutto Suomeen katsotaan vakinaiseksi, Suomeen muuttaneelle lähetetään Kela-kortti. Hakemuksen tilanteen ja oikeuden sosiaaliturvaan voi tarkistaa Kelan asiointipalvelusta.

Tietoa hakemusten käsittelyajoista Kelassa löydät sivulta [Käsittelyajat ja tiedustelut](#).

Tilapäinen oleskelu Suomessa

Jos ulkomaalainen henkilö oleskelee Suomessa tilapäisesti, hänellä ei ole yleensä oikeutta Kelan etuuksiin. Tällöin henkilön ei yleensä katsota muuttavan vakinaisesti Suomeen, jos hän on Suomessa lyhytaikaisesti esimerkiksi opiskelijana, työnhakijana, au pairina tai työharjoittelijana. Myöskään turvapaikanhakijalle ei hakemuksen käsittelyn aikana makseta Kelan etuuksia.

Jos maahanmuuttajalla on oikeus jonkin toisen EU-maan sosiaaliturvaan, hänellä ei ole samanaikaisesti oikeutta Suomen sosiaaliturvaan eikä hän voi yleensä saada etuuksia.

Maahanmuuttajalla on yleensä oikeus toisen maan sosiaaliturvaan, jos

- hän on toisesta EU- tai Eta-maasta tai Sveitsistä Suomeen lähetetty työntekijä

- hän on rajatyöntekijä, joka asuu Suomessa tai muuttaa Suomeen, mutta työskentelee toisessa EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä
- hän on toisen valtion tai valtioiden välisen järjestön palveluksessa oleva työntekijä eikä hän ole Suomen kansalainen (Kela, viitattu 23.11.2020).

Kelan käyntiosoitteita: Liminganraitti 10, 91900 Liminka / Jussilantie 7, 91500 Muhos / Sepänkatu 18, 90100 Oulu

9.4 Poliisi

Tyrnävä kuuluu Oulun kihlakunnan poliisilaitokseen. Oulun keskustan poliisiasema: Saaristonkatu 8, 90100 Oulu. Poliisi on toimivaltainen viranomaisen mm. matkustusasiakirjoihin liittyvissä asioissa. Poliisi suosittelee asiakkaille ensisijaisesti asiointia verkossa: <https://www.poliisi.fi/verkkoasiointi>. Jos asiointi vaatii käyntiä poliisiin lupapalvelupisteessä, aika kannattaa varata etukäteen joko ajanvarauspalvelusta tai soittamalla neuvontapalveluun: <https://www.poliisi.fi/yhteystiedot>.

Poliisin tietoa turvapaikanhakijoille: <https://www.poliisi.fi/tietoaturvapaikanhakijoille>

9.5 ELY

ELY-keskukset hoitavat alueellisesti maahanmuuttoon, kotouttamiseen ja hyviin etnisiin suhteisiin liittyviä tehtäviä.

ELY-keskusten maahanmuuttoon liittyviä tehtäviä ovat muun muassa:

- maahanmuuttajien kotouttamistyön suunnittelu ja ohjaus
- kuntien ohjaus ja neuvonta pakolaisten vastaanottoon liittyvissä asioissa sekä sopimukset kuntien kanssa pakolaisten kuntiin osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä
- alueellisten ulkomaalaista työvoimaa koskevien työlupalinjausten antaminen
- etnisen tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa maahanmuuttoasioiden toiminnallisesta ohjauksesta.

Maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvien tehtävien hallinnollinen koordinointi on koottu seitsemään ELY-keskukseen. Kaikkien viidentoista ELY-keskuksen maahanmuuttoyhdyshenkilöt palvelevat oman alueensa asiakkaita ja yhteistyökumppaneita maahanmuuttoasioissa. Yhteystiedot löytyvät osoitteesta: <https://www.ely-keskus.fi/maahanmuutto>

Työ- ja elinkeinotoimistot vastaavat työnhakijoiksi rekisteröityneiden maahanmuuttajien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisestä.

Maahanmuuttajien kotouttamista ja pakolaisten vastaanottoa koskeva tieto on koottu pääasiassa kotouttaminen.fi-sivustolle, jota ylläpitää työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisen osaamiskeskus ELY.

10 KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen sekä muiden kotoutumista edistävien palvelujen ja toimenpiteiden tarve.

Etninen ryhmä / Etninen vähemmistö

Ryhmä, jonka jäseniä yhdistää kulttuuriperintö, uskonto, kieli, alkuperä tai ulkonäkö. Etninen vähemmistö viittaa ryhmiin, jotka edustavat suomalaisessa kulttuuriperinnössä vähemmistöä (esim. romanit, tataarit).

Etninen tausta eli kansallisuus

Henkilö kuuluu johonkin kansanryhmään. Hän voi esimerkiksi olla kansallisuudeltaan romani mutta Suomen kansalainen.

Kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa valtion talousarviossa vahvistetussa pakolaiskiintiössä. Suomen pakolaiskiintiö on ollut noin 750–1050 henkilöä.

Kotoutuminen

Prosessi, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaja kokee olevansa yhteiskunnan täysivaltainen jäsen. Laissa säädetyillä palveluilla ja toimenpiteillä edistetään maahanmuuttajien mahdollisuuksia saavuttaa yhteiskunnassa tasavertainen asema sekä oikeuksien että velvollisuuksien osalta.

Kotouttaminen

Viranomaistoimenpiteet, joilla yksilön kotoutumista edistetään hyvinvoinnin, terveyden, koulutuksen ja työllisyyden lisäämisen keinoin.

Kulttuurisensitiivisyys

Kyky tavoittaa ja ymmärtää eri kulttuurisesta ja etnisestä taustasta tulevien kokemusmaailmaa sekä mahdollisuus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi eri kulttuuriympäristössä.

Maahanmuuttaja

Yleiskäsite henkilölle, joka on muuttanut maasta toiseen. Käsitteellä viitataan kaikkiin eri perustein

Suomeen muuttaneisiin henkilöihin. Perusteita ovat esimerkiksi perhesyyt, työ tai lähtömaan tilanteesta johtuva pakolaisuus (kts. myös *ulkomaalaistaustainen*).

Moninkertainen vähemmistö

Henkilö, joka kuuluu useaan vähemmistöryhmään samanaikaisesti.

Monikulttuurinen väestö

Kattokäsite, jolla tarkoitetaan ihmisiä, joilla on eri etninen tausta tai muu kuin suomalainen syntyperä. Ryhmien erityiskysymykset voivat liittyä esimerkiksi myös heidän puutteellisiin resursseihinsa tai kantaväestön taholta koettuun syrjintään.

Pakolainen

Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainon kohteeksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.

Palautuskielto

Periaate, jonka mukaan ketään ei saa palauttaa alueelle, jolla häntä uhkaa esimerkiksi kuolemanrangaistus tai kidutus.

Paperiton

Henkilö, joka on maassa laittomasti esimerkiksi ilman oleskelulupaa tai jonka oleskelulupa on umpeutunut.

Rasismi

Oletetun ihmisryhmän arvottaminen muita ihmisryhmiä alempiarvoisemmaksi esimerkiksi ihonvärin tai etnisen alkuperän perusteella.

Siirtolainen

Henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa. Siirtolaisiksi ei lueta opiskelijoita tai turisteja, mutta avioliiton vuoksi muuttavat luetaan mukaan.

Syrjintä

Syrjintä tarkoittaa henkilön epäoikeudenmukaista kohtelua yhden tai useamman henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee kansainvälisen suojelun tarpeeseen perustuvaa oleskelulupaa (turvapaikkaa) vieraasta valtiosta.

Turvapaikka

Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkamenettelyssä pakolaisaseman perusteella.

Ulkomaalainen

Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Ulkomaalaistaustainen

Henkilö, joka on syntynyt ulkomailla tai jonka vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla (ml. nk. toisen polven maahanmuuttaja). Viittaa käsitteen *maahanmuuttaja* tavoin kaikkiin eri perustein Suomeen muuttaneisiin henkilöihin.

UNHCR

Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu, YK:n pakolaisjärjestö.

Vieraskielinen

Henkilö, jonka kieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Suomessa).

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuus tarkoittaa sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta sukupuolesta, iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

11 HYÖDYLLISIÄ SIVUSTOJA:

Kela: www.kela.fi (sosiaaliturva ja toimeentulo)

Maistraatti: www.maistraatti.fi (rekisteröinti väestötietojärjestelmään ja henkilötunnus)

Maahanmuuttovirasto: www.migri.fi (oleskelulupa, turvapaikka, kansalaisuus)

Opetushallitus: www.oph.fi (tutkintojen tunnustaminen)

Poliisi: www.poliisi.fi (matkustusasiakirjat, passi, henkilökortti)

Julkiset työ- ja elinkeinopalvelut: www.te-palvelut.fi (kotouttamiskoulutus, työvoimakoulutukset, opiskelu, ammatinvalinta, työnvälitys ja palvelut yrityksille)

Työllisyyden kuntakokeilu: www.oulunseudunkuntakokeilu.fi

Yritystietoa: <https://www.suomi.fi/yritykselle>

Koti maalla -verkkójulkaisu: <https://msl.fi/julkaisu/koti-maalla-kasikirja-maahanmuutosta/>

Me maalla -verkkójulkaisu: <https://msl.fi/julkaisu/maalla-menetelmaopas-yhteisotyohon/>

LÄHTEET

KEHA-keskus & TEM:n ja ELY-keskuksen oikeudellinen tuki: työllisyyden kuntakokeilun valtakunnallinen perehdytysmateriaali. 2020.

Kempeleen kotouttamisohjelma. 2016. www-dokumentti: <https://kotouttaminen.fi/pohjois-pohjanmaan-kotouttamisohjelmat>

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010): <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Maaseudun Sivistysliitto. 2020. Koti maalla. Verkkojulkaisu. <https://msl.fi/julkaisut/e-kirjat-ja-verkkojulkaisut/>

Mun Oulu. 2020. <https://www.munoulu.fi/artikkeli/-/id/priyanka-sood-tukea-tarvitaan-iotta-tyoelamasta-saa-taalla-kiinni>

Tilastokeskus: [11ra -- Tunnuslukuja väestöstä alueittain, 1990-2019](#) ja [11rm – Kieli sukupuolen mukaan kunnittain, 1990-2019](#)

Tilastokeskus: <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>

Te-palvelut. 2020. Asiakkuusprosessi Te-palveluissa.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL): <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moni-naisuus/tyon-tueksi/kasitteet>

Tyrnävän kunta (2020) Tyrnävän kuntastrategia 2020–2026 <https://www.tyrnava.fi/paatoksenteko-ja-vaikuttaminen/visio-ja-strategia.html>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020. Kotouttaminen. <https://kotouttaminen.fi/lainsaadanto>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020. Kotouttaminen. <https://kotouttaminen.fi/opikotoutumisesta>